Consilierea elevilor pentru participarea la examenele naționale în contextul actual. Rolul profesorului diriginte

Inspector școlar, prof. dr. Veronica Trandafir, Inspectoratul Școlar Județean Buzău

”Omul îşi poate lua cunoştinţele numai de la un om. Aşa, bazinul se umple cu apă, focul se aprinde cu foc, iar sufletul se modelează datorită sufletului altui om.” - R. Tagore -

“Rolul dirigintelui este acela de a atinge succesul împreună cu clasa de elevi, conform unui plan de activități urmărit și realizat metodic, ce va duce la educarea și modelarea personalității elevilor.”[1]

În conformitate cu prevederile *Regulamentul - cadru de organizare şi funcţionare a unităţilor de învăţământ preuniversitar (ROFUIP), aprobat prin Ordinul ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice nr. 5.079/2016*, cu modificările și completările ulterioare, poate fi prezentat rolul profesorului diriginte în unitățile de învățământ preuniversitar din România.

Profesorul diriginte are un rol incontestabil, el este coordonatorul activităților instructiv-educative menite să completeze, să sintetizeze influențele educative asupra elevilor. Acesta desfășoară activități de suport educațional, consiliere și orientare profesională pentru elevii clasei pe care o coordonează.

Tipurile de activități desfășurate de profesorul diriginte planificate în timpul orelor de dirigenție, a întâlnirilor non-formale cu elevii și cu părinții sunt:

1. ***Activități de suport educațional, consiliere și orientare profesională*** cu teme stabilite pe baza programelor școlare pentru aria curriculară ***Consiliere și orientare***, la care se adaugă activități care cuprind și teme privind toate tipurile de educații: educația pentru dezvoltare, pentru sănătate, interculturală, educația rutieră, educația și pregătirea antiinfracțională a elevilor, protecția civilă, activități de prevenire a traficului de droguri, activități de prevenire a traficului de persoane, precum și alte activități desfășurate în urma încheierii protocoalelor între Ministerul Educației și Cercetării cu alte ministere, instituții și organizații. Dirigintele are responsabilități diferite comparativ cu ceilalți profesori ai clasei, este cel care organizează și coordonează activitatea instructiv-educativă, cât și întreaga viață a colectivului clasei.

---

1 Regulamentul - cadru de organizare şi funcţionare a unităţilor de învăţământ preuniversitar (ROFUIP), aprobat prin Ordinul ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice nr. 5.079/2016.

În cadrul activităților, dirigintele încearcă să le cultive elevilor:

- crearea unei imagini de sine pozitive;
- sporirea responsabilității personale față de sine, față de societate;
- cresterea capacității de luare a deciziilor (independența alegerilor personale);
- păstrarea echilibrului în situații de succes și eșec;
- creșterea rezistenței la frustrare, marginalizare, critică;
- autoevaluarea realistă a propriului potențial;
- cunoașterea clară a calităților personale și a punctelor slabe;
- asumarea de obiective realiste, realizabile;
- capacitatea de analiză a propriilor erori, greșeli, eșecuri;
- asumarea riscurilor, stăpânirea situațiilor de incertitudine, anticiparea consecințelor;
- adoptarea unei atitudini active față de cariera personală;
- elaborarea de soluții alternative.

Funcția de diriginte îi sporește profesorului responsabilitatea, îi amplifică rolul hotărâtor pe care îl are în cadrul colectivului clasei pe care o îndrumă. Acestuia îi revine sarcina de a urmări climatul de muncă al clasei, interesul elevilor pentru învățătură, stilul de muncă, progresul fiecăruia în parte la fiecare obiect de învățământ, identificarea și rezolvarea unor posibile probleme.

Între diriginte și elevii clasei pot lua naștere relații speciale, situații în care diringintele devine foarte apropiat de elevii săi și ajunge să cunoască mai multe informații despre copii decât familiile acestora. Astfel, rolul dirigintelui nu se reduce doar la educația la catedră sau în clasă, ci presupune o activitate mai complexă, are și o poziție specială, deoarece lucrează cu individualități psihice umane, aflate în prim proces de formare, de unde rezultă necesitatea unei responsabilități în ceea ce privește comportamentul și intervențiile sale educative.

2. ***Activitățile educative extrașcolare,*** organizate cu și pentru elevii clasei, stabilite după consultarea elevilor, sunt organizate sub forma unui program de activităţi educative pe clasă. Activitățile se derulează cel puțin o dată pe lună și au rolul de a remedia o problemă a clasei respective sau de a dezvolta activități care să-i pună în valoare pe elevi. Activitatea extrașcolară vine să lămurească și să adâncească unele preocupări ale clasei și ale școlii, consolidând cunoștințele, priceperile și deprinderile elevilor. Activitățile pot fi organizate sub formă de proiecte educative: întâlniri și discuții cu personalități culturale și științifice; dezbaterea unor fapte de viață; participarea la acțiuni și evenimente importante care să

consolideze deprinderi de muncă și opțiuni școlare și profesionale; dezbateri; cafenele publice; vizite cu scop educativ; voluntariat.

3. Planificarea activităților dirigintelui va conține și ***o oră pe săptămână*** în care dirigintele va fi la ***dispoziția părinților***, pentru desfășurarea activităților de suport educațional și consiliere pentru părinți. Activitățile cu părinții pot cuprinde consiliere nonformală și lectorate. În perioada actuală, elevii ajung să petreacă mai mult la școală decât acasă, de aceea profesorul, în primul rând dirigintele, devine responsabil pentru calitatea procesului educațional.

Profesorul diriginte organizează şi coordonează:

- activitatea colectivului de elevi;
- activitatea consilului clasei;
- şedintele cu părinţii, semestrial şi ori de câte ori este cazul;
- acţiuni de orientare şcolară şi profesională pentru elevii clasei;
- activităţi educative şi de consiliere;
- activităţi extracurriculare în şcoală şi în afara acesteia.

Dirigintele monitorizează:

- situaţia la învăţătură a elevilor; frecvenţa elevilor; participarea şi rezultatele elevilor la concursurile şcolare şi competiţiile sportive;
- comportamentul elevilor în timpul activităţilor şcolare şi extraşcolare;
- participarea elevilor la programe şi proiecte, precum şi implicarea acestora în activităţile de voluntariat;
- nivelul de satisfacţie a elevilor şi a părinţilor acestora în legatură cu calitatea actului instructiv-educativ.

Dirigintele colaborează:

- cu profesorii clasei şi coordonatorul pentru proiecte educative şcolare şi extraşcolare, pentru informare privind activitatea elevilor, pentru soluţionarea unor situaţii specifice activităţilor şcolare şi pentru toate aspectele care vizează procesul instructiv-educativ, care-i implică pe elevi;
- cu consilierul şcolar, în activităţi de consilere şi orientare a elevilor clasei;
- cu conducerea şcolii, pentru organizarea unor activităţi ale colectivului de elevi, pentru iniţierea unor proiecte educaţionale cu elevii, pentru rezolvarea unor probleme administrative referitoare la întreţinerea şi dotarea sălii de clasă, inclusiv în scopul păstrării bazei materiale, pentru soluţionarea unor probleme/situaţii deosebite, apărute în legatură cu colectivul de elevi;

- cu părinţii şi comitetul de părinţi al clasei pentru toate aspectele care vizează activitatea elevilor şi evenimentele importante în care aceştia sunt implicaţi şi cu alţi parteneri implicaţi în activitatea educativă şcolară şi extraşcolară;
- cu departamentul secretariat, pentru întocmirea documentelor şcolare şi a actelor de studii ale elevilor clasei;
- cu persoana desemnată de conducerea unităţii de învăţământ pentru gestionarea bazei de date, în vederea completării şi actualizării datelor referitoare la elevii clasei.

Dirigintele informează:

- elevii şi părinţii acestora despre prevederile *Regulamentului de organizare şi funcţionare a unităţilor de învăţământ preuniversitar şi ale regulamentului intern al şcolii;*
- elevii şi părinții acestora cu privire la reglementările referitoare la examene/testări naţionale şi cu privire la alte documente care reglementează activitatea elevilor pe parcursul anului şcolar;
- părinţii despre situaţia şcolară, despre comportamentul elevilor, despre frecvenţa acestora la ore; informarea se realizează în cadrul întâlnirilor cu părinţii, în ora destinată acestui scop, la sfârşitul fiecărui semestru şi an şcolar, precum şi ori de câte ori este nevoie;
- familiile elevilor, în scris, în legătură cu situaţiile de corigentă, sancţiunile disciplinare; neîncheierea situaţiei şcolare sau repetenţie etc.

Profesorul diriginte, sprijinit de consilierul școlar sau psihologul școlii, se implică în consilierea și orientarea în carieră a elevului prin acțiuni de:

a.) consiliere în probleme legate de tehnici de învăţare eficientă;
b.) consiliere şi orientare şcolară;
c.) consiliere în situaţii de rămânere în urmă la învăţătură a unor elevi;
d.) consiliere şi orientare şcolară pentru elevii performanţi;
e.) consiliere în chestiuni legate de viaţa personală;
f.) consiliere de specialitate, privind predarea/învăţarea disciplinelor şcolare etc.

Acesta pune accent pe următoarele aspecte:

- facilitarea participării elevului la viaţa socială a clasei, şcolii şi comunităţii locale;
- dezvoltarea unor strategii personale de evitare a eşecului şcolar;
- familiarizarea cu fişele de post ale unor familii ocupaţionale;
- formarea atitudinilor de acceptare a schimbărilor din mediul social, economic, cultural şi politic în care absolventul îşi va desfăşura activitatea;

- participarea motivată la iniţierea şi la derularea propriului traseu de învăţare etc.

Direcţiile de acţiune ale consilierilor şcolari şi profesorilor diriginţi sunt concordante pe deplin cu intenţiile copiilor, părinţilor, şcolii şi societăţii prin:

a.) asigurarea educaţiei şi formării profesionale de calitate;

b.) continuarea studiilor după absolvire în niveluri şi trepte superioare;

c.) angajarea cât mai rapidă în muncă şi în posturi pentru care aceştia sunt pregătiţi, şi le-au dorit, le aduc satisfacţie etc.

Punerea în aplicare a unui model de dezvoltare a carierei, în mod uzual, presupune (re)aducerea individului în centrul preocupărilor directe ale activităţii consilierului simultan cu focalizarea atenţiei pe următoarele direcţii principale:

1.) dezvoltarea personală şi socială a individului: a.) autocunoaşterea generală; b.) înţelegerea identităţii sinelui, ca parte şi întreg; c.) înţelegerea ambianţei sociale şi economice în care trăieşte;

2.) dezvoltarea în planul educaţiei şi formării profesionale: d.) autoevaluarea potenţialului intelectual (calităţi, posibilităţi de dezvoltare, puncte forte); e.) identificarea motivelor care dinamizează activitatea de învăţare şi dezvoltare intelectuală; f.) înţelegerea lumii educaţiei, a rolului şi finalităţii acesteia;

3.) dezvoltarea în planul carierei: g.) înţelegerea proceselor economice şi sociale care sunt personal accesibile: familie, economie, profesie, salariu, proprietate, bani, bunuri materiale şi cultural; h.) conştientizarea valorii personale pe piaţa forţei de muncă (ce ofer, ce pot pretinde, ce calităţi şi defecte am),i.diversitatea conţinutului muncii (fizică, intelectuală, servicii, comerţ etc.); j.) timp liber, activităţi comunitare, viaţa personală, familia etc.

Atunci când se face "educaţie pentru carieră" şi, mai ales când acest aspect este o parte a curriculum-ului, Trebuie avute în vedere şi teme precum: a.) autocunoaşterea, autoevaluarea; b.) lumea muncii: producţie, salariu, şomaj, antreprenoriat; c.) aspecte psiho-sociale, juridice ale muncii; d.) muncă şi comunicare; e.) explorarea diversităţii profesiilor, meseriilor etc. din mediul de viaţă imediat, cel comunitar, regional; f.) exemple de aplicare a cunoştinţelor şcolare în viaţa practică.

Reacţia şcolii, ca instituţie de educaţie, formare şi orientare, la mobilitatea socială şi economică, trebuie să fie de adaptare rapidă a conţinutului, structurilor şi funcţiilor sale, de crearea de premise favorabile pentru elevi care să le permită integrarea socială rapidă, flexibilitatea, iniţiativa şi rezolvarea de probleme, diminuarea imprevizibilului, a hazardului în alegerea carierei. Dacă pare excesivă, deocamdată, aprecierea că "orientarea şcolară şi integrarea socio-profesională este scopul însuşi al învăţământului", atunci cu siguranţă că este

de datoria sa asumarea de sarcini sociale externe, care să vizeze sprijinirea intrării în piaţa forţei de muncă a "produselor" sale, proces înţeles ca o evaluare şi validare a pregătirii iniţiale furnizate de instituţiile educative prin oamenii săi. Oricum, şcoala trebuie să facă tot ce-i stă în putinţă pentru valorizarea maximă a fiecărui individ prin mai raţionala stimulare intelectuală a elevilor, sistemului lor aptitudinal, a atitudinilor şi trăsăturilor lor de personalitate.

Profesorii diriginţi, cu sprijinul consilierului şcolar sau psihologului unității de învățământ, organizează înainte de activităţile concrete de informare - orientare sondaje efectuate, mai ales, printre elevii din clasele terminale ale unui ciclu (clasa a VIII-a și/sau a XII-a/a XIII-a), sondaje care le permit evidenţierea următoarelor categorii de situaţii:

- aria de cunoaştere a lumii profesiilor de către elevi;
- sfera de interese şcolare şi profesionale;
- motivaţia aspiraţiilor şi opţiunilor cu privire la carieră;
- concordanţa/neconcordanţa între obiectele de învăţământ preferate şi rezultatele la aceste discipline şcolare şi intenţiile lor cu privire la viitoarea profesie;
- concordanţa/neconcordanţa între aspiraţiile lor profesionale şi piaţa locală a forţei de muncă, profesia părinţilor, aptitudini, preocupările extraşcolare etc.

Interiorizarea sistemului actual de valori culturale, a conduitelor social - dezirabile şi trebuinţa de succes duc la conturarea anumitor aspiraţii profesionale, înţelese ca o aderare la o stare internă de tensiune psihoafectivă orientată spre atingerea unui statut sau rol profesional şi angrenând şi alte aspecte ale vieţii psihice. Conturarea aspiraţiilor profesionale face parte din categoria obiectivelor de termen lung, iar pentru finalizarea lor trebuie alocate resurse însemnate de efort, voinţă şi mobilizare personală constantă.

Stabilitatea aspiraţiilor de-a lungul şcolarizării sau altor etape ale vieţii exprimă profunzimea adeziunii psiho-motivaţionale, investiţia afectivă operată şi rezistenţa individuală la obstacolele externe şi interne apărute în drumul atingerii obiectivului propus sau a unuia apropiat sau redefinit, aderarea la un model construit din numeroase date de natură obiectivă şi subiectiv-proiectivă, imaginea despre sine şi a celei dorite să o impună celorlalţi, "jocului" între datele prezentului şi viitorul prognozat ca posibil pentru sine etc. Oscilaţiile personale între aspiraţii, dorinţe, atracţii, preferinţe sunt puternic corelate cu nivelul maturizării psihologice, gradul de cristalizare a personalităţii, circumstanţele particulare de viaţă, vârsta, sexul etc.

Din această perspectivă, aspiraţia profesională poate fi etichetaţă ca realistă, autentică, dacă se sprijină pe resurse, potenţialităţi şi evaluări pertinente ale condiţiilor care pot facilita

sau obstrucţiona realizarea acesteia. Explicarea procesului de conturare a anumitor aspiraţii din sfera viitoarei cariere rezidă în următorii paşi: a.) maturizarea psiho-socială; b.) învăţarea şcolară şi formarea profesională; c.) modul particular de conturare a imaginii de sine; d.) modelele personale care se impun atenţiei şi la care aderă datorită transferului emoţional operat de acestea; e.) ambianţa socio-familială; f.) irepetabila rezonanţă psiho-afectivă amediului asupra fiecărei persoane; g.) istoria personală a întâmplărilor, evenimentelor, accidentelor, şanselor trăite de fiecare individ; h.) trebuinţele spirituale particulare de cunoaştere, exploratorii şi de expansiune intelectuală; i.) trebuinţa de auto-afirmare, acţiune, compensare, succes, autonomie, independenţă.

Tocmai din aceste considerente, familiarele sondaje efectuate printre elevi (în special, din clasele terminale) cu ajutorul chestionarelor sunt puţin concludente, semnificaţia lor crescând în mod corespunzător prin investigarea şi altor aspecte ale vieţii lor personale, mediului socio-cultural şi economic de provenienţă şi nu doar rezumarea la simpla declaraţie formală asupra preferinţelor şi, eventual, corelarea acesteia cu notele

În contextul epidemiologic actual, determinat de pandemia de Covid 19, rolul profesorului diriginte în activitatea școlară poate fi considerat chiar mult mai important. Activitatea acestuia desfășurându-se cu precădere online, accentul a fost pus pe comunicarea permanentă și prin toate mijloacele tehnice/informatice cu elevii, părinții acestora, cu ceilalți profesori și cu consilierul școlar sau psihologul unității de învățământ. Atenția dirigintelui s-a îndreptat în mod special spre:

1.) Consilierea și îndrumarea elevilor și a părinților/tutorilor legali ai elevilor școlarizați la clasele a VIII-a, respectiv, a XII-a/a XIII-a, în vederea cunoașterii și aplicării corespunzătoare de către aceștia a precizărilor naționale privind adaptarea metodologiilor și a procedurilor de examen în funcție de contextul pandemic actual, de particularitățile individuale și de cele specifice fiecărui elev, în vederea înscrierii și participării acestora la examenele naționale și asigurării condițiilor de egalizare a șanselor pentru toți elevii.

2.) Asigurarea consultanței în vederea înscrierii și participării elevilor la examenele naționale și asigurării condițiilor de egalizare a șanselor pentru toți elevii.

Bibliografie:

- Băban, A. (2001). Consiliere educaţională - ghid metodologic pentru orele de dirigenţie şi consiliere. Cluj-Napoca: Editura Psinet.

- Băban, A., Petrovai, D., Lemeni, G. (2002). Consiliere şi orientare. Ghidul profesorului. Bucureşti: Humanitas Educaţional.

- Bâclea , D. (2001). Consiliere şcolară. Cluj: Editura Logos.
- Chelcea, S., Chelcea, A. (1990). Din universul autocunoaşterii.București: Editura Militară.
- Crăciunescu, R. (1991). Introversiune - Extraversiune. Cluj: Editura Ştiinţifică.
- Dobrescu, E.(1992). Teste pentru autocunoaştere şi amuzament. Craiova: Editura Ceres.
- Drăgan, I. (1991). Psihologia pentru toţi. Sibiu: Editura Ştiinţifică.
- Drăgan, I., Petroman, P., Mărgineanu, D. (1992). Educaţia noastră cea de toate zilele. Timișoara: Editura Eurobit.
- Jigău,M. (2001). Consilierea carierei. București: Editura Sigma.
- Lemeni, G., Miclea, M., (coord). (2004). Consiliere şi orientare - ghid de educaţie pentru carieră. Cluj-Napoca: Editura ASCR.
- Năstăsescu , S., Toma, S. (1993). Pedagogie - Ora de dirigenţie. București: Editura Proarcadia.
- Robea, M. (1993). Ora de dirigenţie. București: Editura Coresi.
- Stuparu, A., Mărgineanu, D.(1992). În ajutorul învăţătorilor şi diriginţilor. Timișoara: Editura Eurobit.
- Tomşa, Gh. (1999). Consiliere şi orientare în şcoală. București: Editura Viaţa Românească.
- Vernon, A. (2006). Dezvoltarea inteligenţei emoţionale. Cluj-Napoca: Editura ASCR.
- Regulamentul - cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar (ROFUIP), aprobat prin Ordinul ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice nr. 5.079/2016, cu modificările și completările ulterioare.